

Iskajta vsak dan razne vesti, zanimljive in praznične.
Izšel dnevno, razen nedelje, ponedeljka, srede in petka.
Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniski prostori:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXX Chicago, Ill., PETEK, 31. DECEMBRA (DEC. 31), 1937 Subscription \$6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 256

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Avti ubili 57 rojakov v Ameriki v letu 1937

Enajst avtnih žrtev več ko v letu 1936. Vseh smrtnih slučajev med ameriškimi Slovenci v tem letu, kolikor je bilo objavljenih v "Domačih vesteh" v Prosveti, je bilo 796. Tri in dvajset rojakov ubitih pri delu; 18 samomorov, devet manj ko lani. Druga zanimiva statistika

Od 1. januarja do 31. decembra 1937 je v Združenih državah in Kanadi umrlo 796 Slovencev na podlagi dnevnih poročil v koloni Domače vesti v Prosveti. Ob koncu leta 1936 smo našli 832 primerov smrti, torej je letos umrlo 36 Slovencev manj kakor lani.

Od teh 796 rojakov, ki so letos odšli v grob, je bilo—

57 ubitih od avtomobilov (11 več ko lani)—

32 drugače smrtno ponesrečenih (utopljenih, zgorelih, ustrelenih na lovu, ubitih pri nesrečni padcu itd.) — v letu 1936 je bilo 52 takih smrtnih nesreč—

23 ubitih pri delu (34 v letu 1936)—

18 samomorilcev (27 v letu 1936)—

9 umorjenih (7 v letu 1936)—

3 je vlak ubil (8 v letu 1936).

V Južni Ameriki smo v tem letu zabeležili 12 slovenskih smrtnih primerov, enega več ko lani.

Nadaljnja krvava in drugače slaba statistika:

Avtomobil je lahko ali težko pobil 39 Slovencev (lani 76); pri delu je bilo pobitih 25 (lani 72); drugače pobitih (padec, tepež itd.) je bilo 43 (lani 33); pogorelo je devet rojakov (lani 11); aretiranih in deloma kaznovanih za razne prestopke je bilo letos 44 Slovencev (lani 49).

Nekaj vesele statistike:

Poročilo se je 162 parov (lani 150); srebrnih porok je bilo 13, ena 32-letnica poroke in dve zlati poroki.

Obiski glavnega urada SNPJ in uredništva Prosvete so pa v letu 1937 dosegli najvišji rekord. Obiskalo nas je 344 članov in drugih rojakov iz krajev zunaj Chicaga; lani smo imeli okrog 200 obiskov.

Razume se, da je gornja statistika zelo pomankljiva. Rojaki nam ne poročajo o vseh smrtnih primerih, nesrečah in podobnem, kakor tudi ne o porokah, ostalih slovenskih listih v Ameriki pa tudi ne beležijo vsega. Domnevamo na primer, da umrje vsko leto povprečno tisoč Slovencev v Združenih državah in Kanadi. Smatramo pa, da so smrtni nesreče približno zadete.

To je drugo poročilo glede letne statistike te vrste v Prosveti. Noben drugi slovenski list v Ameriki še ni objavil te vrste statistike. Ameriška Domovina je v tem letu začela posnemati Prosveto glede Clevelanda. Dobro bi bilo, da bi tudi ostali dnevniki pričeli — potem bi vsaj primerljivi številke in videli, kateri dnevnik ima največ domačih novic.

13-letni deček je oče, 12-letna deklica mati

Linton, Ind., 30. dec. — Dvanajstletna deklica Betty June Lacer je včeraj porodila sinčka, ki je ob rojstvu tehtal 10 funtov. Deklica je povedala, da oče otroka je njen trinajstletni ljubček Tommy Thompson. Deček je priznal očetovstvo in je pripravljen poročiti se z deklico takoj, ampak zakon tega ne dopušča, ker sta oba premlada. Betty je zelo ponosna na svoje dete in je sama sešla in spletla vse potrebne oblike in perilo za otroka. Starši obeh otrok-roditeljev, ki so sosedje in prijatelji, so zelo

Kako je znanost dvignila bogastvo

Vaška ameriška družina ima danes 400 sužnjev v strojih

Indianapolis, 30. dec. — Dr. A. A. Potter, profesor ekonomije na univerzi Purdue v Indiani, je včeraj povedal znanstvenikom na letnem zboru Ameriške asociacije za pospeševanje znanosti, kako je moderna veda v dobrih sto letih dvignila gospodarsko moč in materialno bogastvo človeka nad vse najbolj fantastične sanje v vseh časih preteklosti. S praktično uvedbo pare, elektrike in eksplozivnih oljnih ekstraktov (benzin) je ljudstvo Združenih držav dobilo komfort in svobodo iz težkega fizičnega dela, obenem pa razvoj in razmah v intelektualnih aktivnostih, ki nima para v vseh zgodovini.

"Najvišjo civilizacijo v starem veku so razvili Grki", je rekel dr. Potter, "ampak grška civilizacija je bila mogoča le ob težkem delu sužnjev. Na slehernega svobodnega Grka, ki je užival sadove svoje civilizacije, so prišli štirje človeški sužnji, ki niso imeli nobenih pravic in poznali so le težko dela. Moderna znanost je pa dala Ameriki tako ogromno mehanično silo, ki nadomešča nekdanjo delovno silo človeških sužnjev v toliki meri, da pride na sleherni družini — 30 milijonov po številu — Amerike po 400 sužnjev, ki delajo zanje, ampak številu teh mehaničnih sužnjev ne prestopa narašča. V zadnjih 30 letih se je vsota ameriške produkcije podvojila in delavske mezdje so se počevrile, toda porast obojega se nadaljuje."

(Dr. Potter ni povedal, da so ameriški mehanični sužnji še danes privatna last peščice kapitalistov, kakor so bili človeški sužnji v stari Grčiji tudi privatna last. V ekonomskem oziru je ameriška civilizacija bistveno nadaljevanje stare grške civilizacije, vladar česar je 99 in pol odstotka ameriških družin zaslužnjem po mehaničnih sužnjih, ki so privatna lastnina pol odstotka prebivalcev Amerike! Op. ur.)

Governor noče izpustiti Mooneyja iz zapora

Sacramento, Cal. — "Mooney ne bo pomiloščen," je izjavil governor Merriam, ko se je oglašila v njegovem uradu delavska delegacija in apelirala nanj, naj izpusti Mooneyja iz zapora. "Se vedno sem mnenja, da mora biti sodnijski proces izveden do konca predno je mogoča akcija z moje strani. Ko zadeva ne bo več pred sodišči, tedaj ji bom posvetil posebno pažnjo." Delegacija je odgovorila governorju, da ne bo organizirano delavstvo podpiralo nobenega kandidata za governorja, ki noče priznati dokazanih dejstev v Mooneyjevem slučaju. Merriam je še pred več meseci naznanil, da bo ponovno kandidiral za governorja. Noben governor, ki je odklonil pomilostitev Mooneyju, še ni bil ponovno izvoljen.

poparjeni, kljub temu ostanejo prijatelji...

Domače vesti

Novice iz Penne

Strabane, Pa. — Jos. Terčelj, sin Johna Terčelja, gl. porotnika SNPJ, si je zadnje dni zlomil roko v kolenicu, ko mu je noga spodrnila in je padel doma po stopnicah. Zdj se zdravi doma z očetom vred. — Frank Drenik st., poslovođa slovenske zadrugne prodajalne, ki je bil v bolnišnici, se zdaj zdravi doma in člani ga lahko obiščejo. — Viktor Shell, ki je izgubil nogo in se še 11 mesecev nahaja v bolnišnici Mercy v Pittsburghu, je prišel za teden dni na obisk domov čez praznike, nakar se 3. januarja vrne v bolnišnico. Vsi ti so člani društva 138 SNPJ.

Smrtna nesreča člana

Lowellville, O. — Dne 26. decembra se je v tukajšnji jeklarški tovarni Sharon Steel Hoop Co. smrtno ponesrečil Ilija Šarič, član društva 37 SNPJ. Star je bil 46 let in doma iz Presnache pri Banjaluki v Hercegovini. Tu zapušča družino.

Vesti iz Calumeta

Calumet, Mich. — V hiši rojaka Johna Musića v Raymoultonu je zadnje dni izbruhnil ogenj, katerega pa so gasilci kmalu ugasili, da ni naredil večje škodo. — Jos. Mišica, učitelj v tukajšnji srednji šoli, je odkloval sledeče slovenske dijake kot dobre footbalske sportnike: Jos. Zupančič, Anton Milnar, John Bolt in Eugene Komp.

Clevelandске vesti

Cleveland. — V mestni bolnišnici je umrl Martin Dragovan, star 51 let in rojen v Dragomlju pri Metliki v Beli Krajini. V Ameriki je bil 35 let in v starem kraju zapušča ženo in dve hčeri. — Dalje je umrl Stefan Marolt, star 46 let, znani trgovec s sladlicami. Pobralla ga je pljučnica. Tu zapušča ženo, sina in hčer. Doma je bil od Delnice.

Rojak ubit na cesti

Pt. Marion, Pa. — Dne 25. decembra je avto ubil Jakoba Kotarja blizu Malsville, W. Va. Star je bil 44 let in doma od nekod na Dolenjskem. Svoječasno

Fašistična ofenziva pri Teruelu

Anglija aranžirala izmenjavo ujetnikov

Hendaye, Francija, 30. dec. — Vest iz fašističnih virov pravi, da vojaška kolona pod poveljstvom generala Miguela Arande naskakuje strelske järke pri Teruelu, katere so zasedle vladne čete po padcu Teruela. Ofenziva je bila odrejena, ker hočejo fašisti rešiti posadko, ki je zasedla utrbe v mestu. Lojalisti so obkolili utrbe od vseh strani, kljub temu se posadka noče podati in obupno odboja napade. Sodiijo, da je v utrdbah okrog tri tisoč vojakov in slično število civilistov.

Poročilo španske vlade se glasi, da čiščenje Teruela napreduje. Lojalisti so utrčili svoje pozicije in nobene bojazni ni, da bi uporniki ponovno zasedli mesto. Slednji so naredili več obupnih poskusov, da bi prodrli skozi lojalistične pozicije, a so bili vselej vrženi nazaj.

Ugodnejše vreme v gornjem delu Aragona je omogočilo obnovo vojnih operacij na tej fronti. Po treh tednih počitka so vladne čete pričele popravljati komunikacijske zveze, ki so jih deloma uničile poplave in nevihte. Vladno topništvo je včeraj pričelo obstreljevati Huasco, fašistično trdnjavo na aragonski fronti.

London, 30. dec. — Dogovor glede izmenjave vojnih ujetnikov je bil včeraj dosežen med Anglijo in španskimi fašisti s posredovanjem uradnikov Mednarodnega rdečega križa. S tem bo okrog 400 ujetnikom rešeno življenje. Vsaka stranka, rebeli in lojalisti, bo izmenjala 200 ubitih. Dogovor je ustvaril pogoje glede izmenjave nadaljnjih ujetnikov.

Sedem poslancev "miru, dobre volje" ubitih

Cal, Kolombija (Južna Amerika), 30. dec. — Izmed štirih letal s Kube, ki so nosila "poslance miru in dobre volje" v Kolombijo, so včeraj tri letala v tukajšnji bližini padla na tla in sedem "poslancev" se je ubilo. Vzrok nesreče je bil tropičen vihar.

Je bil član SNPJ. Če ima v Ameriki kaj sorodnikov, ni znano. Ako se kdo zanima zanj, naj piše na naslov: Anton Zupančič, box 861 Pt. Marion, Pa.

STAVKA V PARIZU PORAVNANA S KOMPROMISOM

Vladna grožnja o mobilizaciji delavcev pospešila pogajanja

DELNA ZMAGA STAVKARJEV

Pariz, 30. dec. — Delavski voditelji in člani kabineta so naznanili, da je bila stavka 120.000 delavcev končana danes zjutraj. Mestni svet in Marx Dormoy, notranji minister, sta delno ugodila zahtevi stavkarjev glede zvišanja mezde, nakar je Paul Morel, tajnik unije, ki je oklicala generalno stavko, izjavil, da se bodo stavkarji danes vrnili na delo.

Ministrski predsednik Camille Chautemps je po seji članov svojega kabineta zapretil, da bo pogljal stavkarje na delo kot vojake, da jih bo poklical pod zastavo in tako prisilil na kapitulacijo. Pretnji je sledila konferenca unijaskih voditeljev, ki je trajala vso noč in na kateri je bila sprejeta sugestija, da se stavka konča s kompromisom.

Kompromis določa zvišanje mezde 70 frankov na mesec, dočim so stavkarji zahtevali 100 frankov. Njihov argument je bil, da je zahteva po zvišanju upravičena, ker cene življenjskih potrebščin naraščajo. Mestni svet je prej obljubil 50 frankov, kar pa so delavci odklonili.

Kratka stavka je paralizirala transportacijo na podzemski železnici, ustavila pobiranje odpadkov in čiščenje ulic ter avtobusni promet. Stavki so se pridružili tudi delavci v elektrarnah in plinarnah, nakar je vlada zapretila z mobilizacijo delavcev in s tem pospešila pogajanja glede končanja stavke. Vlada je instruirala generala Viktorja Bourreta, poveljnika vojaške posadke v pariškem okraju, naj bo njegova oborožena sila pripravljena, da vstopi v akcijo kakor hitro bo minister narodne obrambe Daladier izdal zadevno odredbo. Proti mobilizaciji so ugovarjali socialisti v Chateausovi vladi, zagovarjali pa so jo premierjevi kolegi v kabinetu, nakar so se socialisti uklonili in odobrili mobilizacijski načrt.

Kitajci uničujejo poslopja v Tsingtauju

Dve nadaljnji provinci v nevarnosti invazije

Sanghaj, 30. dec. — Velika panika prevladuje v Tsingtauju, kjer so Kitajci začeli uničevati poslopja v pričrpanju, da bo to bogato pristaniško mesto v severni Kitajski prišlo pod japonsko kontrolo. Kitajci hočejo vsakorazdežati mesto, da ne bodo Japonci dobili drugega nego razvaline.

Kitajci so včeraj z dinamitom pognali v zrak poslopja, v katerih so se nahajali poštni, telegrafski in drugi uradi. Eksplozije dinamita so pretresale mesto ves dan.

Dve ameriški bojni ladji sta pripravljene, da vzameta na svoj krov ameriške državljane, ki se še niso umaknili iz Tsingtauja. Skupina 45 Američanov je zadnji terek odrinila proti Sanghaju na topničarki Sacramento.

Kitajski je že izgubila skoro vse severne province, bogato in rodovitno dolino ob reki Jangtse in glavna industrijska mesta. Kitajci se zdaj pripravljajo na obrambo, da ustavijo prodiranje japonskih čet v dve drugi provinci — Ceking in Santung, ki jima preti nevarnost invazije. Japonci so včeraj zasedli mesto Linan in se približali Lančiju, kjer je koncentrirana kitajska armada.

Japonske vojaške avtoritete so pravkar objavile poročilo o izgubah v vojnih operacijah pri Nankingu. Poročilo pravi, da je bilo v bitkah pri Nankingu ubitih 84.000 kitajskih vojakov, dočim so bile japonske izgube 800 mrtvih in 4000 ranjenih.

Japonci so zdaj proglasili vojaško vlado v Honkevu in v drugih kitajskih distriktih ob reki Jangtse, katere so okupirali. Uveljavili so odredbe, ki ogražajo trgovinske interese zunanjih držav. V Sanghaju so že prej okupirali carinske in druge urade in podvržli vse tujce vojaški kontroli.

40,000 mrtvih na ameriških cestah

To je rekord žrtev avtomobila v letu 1937

Chicago, 30. dec. — Avtomobilski so ubili okrog 40,000 oseb v Združenih državah v pravkar zaključenem letu 1937. To je okrog 4000 več ko v prejšnjem letu 1936. V prvih enajstih mesecih tega leta je število žrtev znašalo 35,610 ali le 98 manj ko v vsem lanskem letu. Na podlagi tega domneva National Safety Council, da letošnje žrtve avtnih nesreč dosežejo 40,000—rekord do danes.

Avtni žrtve so letos porastle tudi v čkaškem okraju in v Chicagu samem. Do danes je bilo 1105 oseb ubitih v okraju in 847 oseb v mestu. Lani je bilo v čkaškem okraju in mestu 1061 oseb ubitih po avtih.

Statistika ubitih pri avtnih nesrečah v Združenih državah v zadnjih desetih letih se glasi: 21,160 v letu 1927; 23,765 v letu 1928; 27,066 v letu 1929; 29,080 v letu 1930; 30,042 v letu 1931; 26,350 v letu 1932 (velika depresija, ko je padlo število avtomobilov); 29,323 v letu 1933; 35,769 v letu 1934; 36,061 v letu 1935; 35,708 v letu 1936.

Silen potres v Peruju; 100 ubitih, ranjenih

Lima, Peru (Južna Amerika), 30. dec. — Okrog sto oseb je bilo ubitih in ranjenih na božič, ko je silen potres demoliral pokrajine v centralnem Peruju, se glasi vest, katero je včeraj objavil tukajšnji El Comercio. Dve majhni mesti sta v razvalinah.

TURČIJA PROTESTIRA PROTI VOLLITVAM V SIRIJI

Nesporazum med Turčijo in Francijo pred Ligo narodov

NACRT GLEDE PALESTINE REVIDIRAN

Pariz, 30. dec. — Vest iz Zeneve, da je turška vlada podzvela korake, da prepreči volitve v državici Alexandretti, Siriji, ki se imajo vršiti v februarju prihodnjega leta, je vzmirla francoske vladne kroge. Te volitve je odredil posebni nevtralnostni odbor.

Turčija je vložila protest proti volitvam pri Ligi narodov. V protestu naglašajo, da ni bila informirana o poročilu nevtralnostnega odbora glede razpisja volitev, zato ne bo odobrila volilnega rezultata. Ta protest je alarmiral Francijo, ker je v konfliktu s kompromisom, ki ga je pred nekaj meseci sklenila s Turčijo. Uverjena je bila, da je ta končal spor med njo in Turčijo. Francoski kolonialni urad sedaj dolži italijansko propagando odgovornost za nesporazum s turško vlado, ki vodi opozicijo proti volitvam.

Spor med Francijo in Turčijo bo prišel na dnevni red na prihodnji seji sveta Lige narodov, ki se prične v januarju.

London, 30. dec. — Načrt angleške vlade, čigar namen je poravnava konflikta med židi in Arabci v Palestini in predviduje razdelitev Palestine na tri dele, bo temeljito revidiran predno stopi v veljavo, pravijo angleški vladni krogi. Anglija bo poslala novo komisijo v Palestino, da prouči situacijo. Navodila, ki jih bo dala vlada članom komisije, bodo objavljena prihodnji teden.

Židje in Arabci vodijo opozicijo proti načrtu razkosanja Palestine na podlagi prvega načrta, ki je bil že odobren v angleškem parlamentu. Ta predviduje ustanovitev treh držav v Palestini: židovske, arabske in angleške. Slednja naj bi vključevala Jeruzalem, Betlehem in Nazaret kakor tudi koridor do morja.

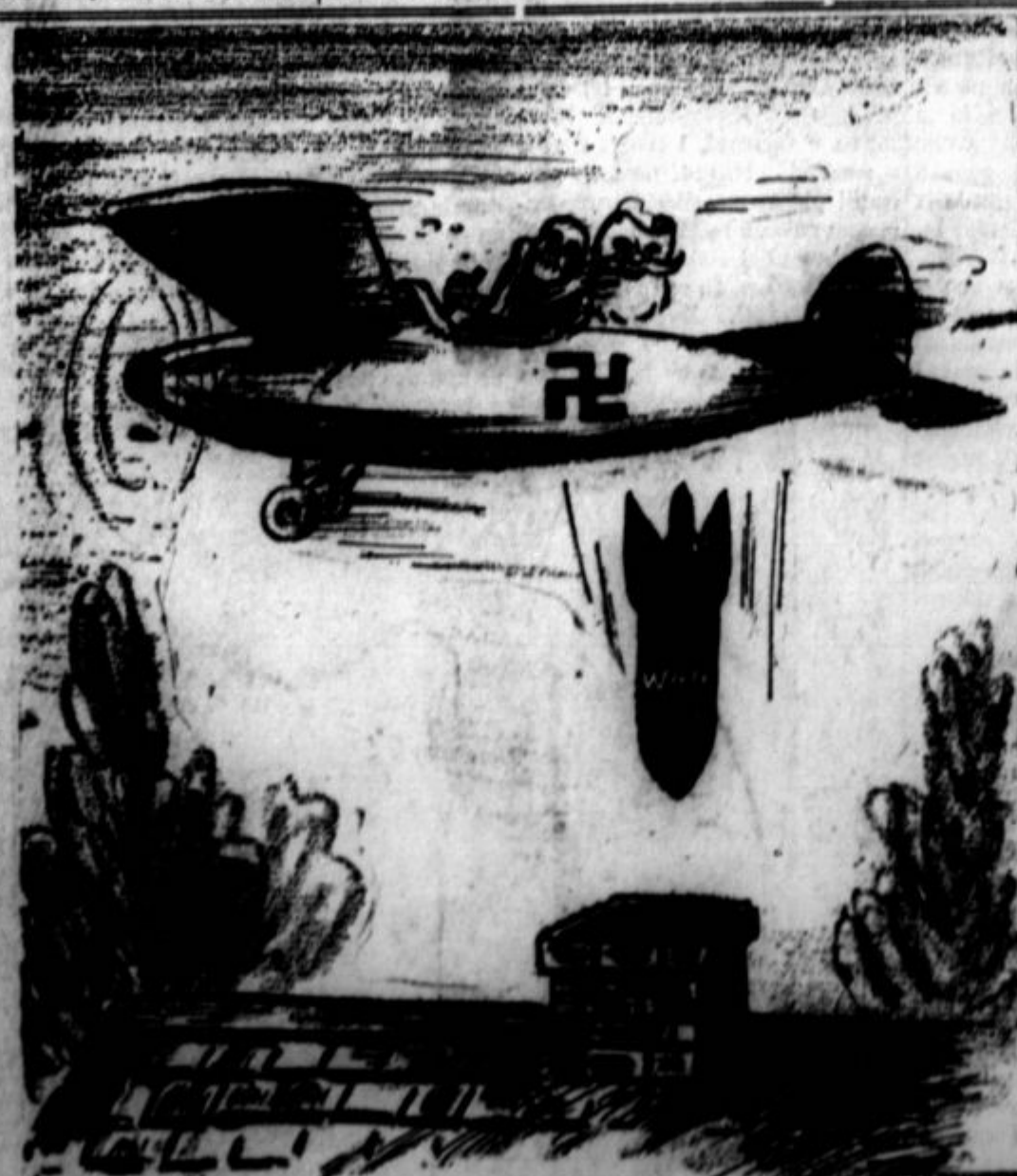
Jeruzalem, Palestina, 30. dec. — Arabci se vselej možnosti vojne po radiu med Veliko Britanijo in Italijo, ker upajo, da bodo dobili iz Rima in Londona več tisoč radioaparatur zastoj. Obe, Anglija in Italija, se pripravljata, da poplavita Palestino s svojo propagando po radiu. Italija ima veliko radiopostajo v Baru, na skrajnem južnem koncu države, Anglija pa v Davenportu.

Kompanija obdolžena kršenja dogovora

Washington, D. C. — Remington-Rand Co., ki izdeluje pisalne stroje in pisarniško opremo, je bila obdolžena kršenja dogovora, ki ga je sklenila s unijo po stavki, ki je bila poravnana pred več meseci. Dogovor določa, da mora kompanija upoštevati vse stavkarje, česar pa ni storila. Obdolžitev vsebuje pismo, katerega je Frances Perkins, delavska tajnica, naslovila J. H. Randu, predsedniku kompanije.

Protest proti obsodbi piketov

New York. — Uradniki unij Ameriške delavske federacije in Edward Fiore, predsednik unije hotelskih delavcev, so podprli proteste proti sodniku A. T. Burkeju, ki je obsodil 73 stavkarjev na tri mesece zapora, ker so piketirali restavracije Horn & Hardart Co., v katerih je bila oklicana stavka.

Božični pozdrav. (Narinal Jerger.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LITRINNA SLOVENSKE NARODNE

PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna na Zdravne drave (Ivan Ching) in Kanado \$4.00 na leto, \$2.50 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Ching na Ching \$7.50 na leto, \$4.50 na pol leta; na inomesto \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$4.00 per year, Chicago and Cienro \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

One dollar per copy. Backlog copies in non-annual issues as no extra. Backlog literature (articles, poems, drama, poems, etc.) as vrnijo polilistatelo le v slučaju, če je prišlo postumno.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom

PROSVETA

3657-58 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju, na primer (Nov. 30, 1937), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom poslano. Poslovila je pravilno, da se vam list ne ukaže.

Kdo je boljši demokrat, Roosevelt ali Mussolini?

Čitateljem Prosvete je vsekakor že znano, da se v kongresu nahaja amandement ustave, ki določa, da morajo volilci s splošnim glasovanjem odobriti ali odkloniti vsako napoved vojne, izvzemši v primeru invazije. Predložil ga je kongresnik Louis L. Ludlow in prihodnje dni pride na glasovanje v kongresu.

Roosevelt je odločno proti temu amandementu in pri tem ima podporo mnogih in tudi reakcionarnih republikancev kot sta Landon in Knox; na drugi strani se navdušujejo za ta amandement vsi pacifisti, ki so za mir za vsako ceno. Nobenega dvoma ni, da bo amandement poražen v kongresu.

Navidezno je ta amandement zelo demokratičen. Kaj je bolj demokratičen, kakor če ima večina volilcev zadnjo besedo glede vojne? Saj to ni prvič, da se je pojavila zahteva po referendumu o vojni — in v gotovem času in ob gotovih pogojih smo se tudi mi ogrevali za ta referendum.

In baš to je, kar je danes važno! Zdaj ne gre za princip, temveč gre za taktiko in strategijo. Neka zelo demokratična akcija o nepravem času in v nepravem kraju lahko demokracijo ubije in prinese zmago največjemu sovražniku demokracije!

Ce tega ne verjamete, prečitajte sledeče vrstice:

"Zakaj ne bi velike Združene države, ki se ponahajo, da so največja in najbolj civilizirana demokracija na svetu, dovolile svojim državljanom, da imajo zadnjo besedo o tem, če ima biti vojna ali mir? Demokracija je ali je ni. Ljudstvo je ali ni razumno; oboje ne more biti. Če je razumno, tedaj lahko dobro odloči; ako ni razumno, je pa igračka v rokah plutokratov, kapitalistov in političnih kast, ki ga vlečejo za nos pod pretezo, da ga zastopajo. Morda velika ameriška demokracija misli, da je vojna malenkost, s katero se razumnemu ljudstvu ni vredno pečati. Ludlow ima prav! Ako mora vse potekati iz volje ljudstva, zakaj ne bi vojna, ki stavi na tehnico milijone življenj in bodočnost naroda, potekla iz volje ljudstva? Baš vojna je vprašanje, glede katere mora ljudstvo pokazati največ razumnosti! Baš to je vprašanje, ob katerem se mora demokracija pokazati, če je kaj vredna! ..."

To so demokratične besede, kajne! Kaj mislite, kdo jih je napisal? Kakšen iskreni ameriški demokrat? Kajle! —

To je zapisal Benito Mussolini dne 28. decembra 1937 v svojem listu Popolo d'Italia v Milanu. Gornje besede so povzete iz uvodnika v omenjenem listu in uvodniki tega lista se navadno pripisujejo Mussoliniju, da si nikdar ne podpiše.

Pomislite! — V čigavem interesu Mussolini tolo priporoča demokratično potezo — ameriškega ljudstva? V zadnjih petnajstih letih je diktator Mussolini že tisoč in tisočkrat demonstriral, da on ni demokrat in da sovraži vsako pravo demokracijo. Zakaj pa zdaj pravi, da bo Amerika najbolj pokazala, če je vredna demokracije, ako sprejme referendum glede vojne?

Nismo tako zabiti! Mussolini želi, da Amerika svojo demokracijo ubije na ta način! Ko je on tolovajski napadel Abesinijo, ni vprašal italijanskih volilcev, naj glasujejo, če bo vojna ali ne! — Ko je Mussolini kasneje razbojniško napadel špansko republiko, ni bilo v Italiji nič glasovanja!

Tu je dokaz, da se Mussolini poživlja na vsako demokratično akcijo. Zanj demokracije ne sme biti — zelo dobro bi pa bilo za njegovo (in Hitlerjevo, japonsko in še katero) diktaturo, če bi si demokracija v Ameriki, Franciji in Angliji zvezala roke, da bi jo on čim hitreje zadavil! ... Njegove gornje besede so največje norčevanje in največje hinavstvo na račun demokracije!

Danes smo v dobi, ko se vojne ne napoveduje več. Danes se vojna enostavno začne in se lahko reče, da ni vojne. Vojna ni uradno napovedana, torej je ni — čeprav je lahko že na stotine mrtvih in cela vrsta mest je že lahko uničenih.

Mi lahko zaupamo Rooseveltu, da ne bo začel nobene vojne. Čez tri leta pa Roosevelt odide na njim pride drugi, ki bo lahko drugačen. Lahko bodo na morju velike bitke in ameriške armade bodo lahko v krvavi akciji kdo ve kje — ampak kongres ne bo napovedal nobene

(Dolje v zadnji koloni.)

Glasovi iz naselbin

"Lagati je greh ..."

Sharon, Pa. — Prigibno pošiljam nekaj naročnine. Zadnje čase sem bolj slabega zdravja, vrhu tega pa me muči ta neumna starost. Neumna namreč zato, ker bi tak fant kot je Prosveta "očer" lahko delal in živel — ne čudite se tej izjavi — vsaj še par sto let, ko ne bo nobene vere več, s katerimi sedaj zavajajo ljudstva in jih držijo v nevednosti. Ne vem pa, kaj bodo potem počele pobožne ženske, če bo še kje katera ostala.

Oni dan mi je spet prišel v roke A. S., v katerem si je privoščila neka junakinja, ki se pa boji podpisati svoje ime, Prosvetnega zastopnika. Podpisala se je le z začetnicama P. K. Očividno se je bala sama sebe, ker se boji pod svoje otrobe podpisati svoje ime. Če bi govorila resnico, se bi podpisala. Tako delajo vsi pošteni ljudje!

Le ta slavnata junakinja se boji podpisati svoje ime pod svojo dopis. Pa tudi ni navedla vzroka, zakaj me tako sovraži ta pobožna P. K. Tega ni storila zato, ker pač nima vzroka, le nekaj jo nekje ščiplje in draži, pa je hotela strasti jezo name. Še nikdar nisem zahajal v njihov žiljenjak, pa tudi na njenem dvorišču še menda nisem lovil piščancev, še manj pa njenega življenja grenil. Ona naj živi po svojem prepričanju in jaz je ne bom nikdar nadlegoval, jaz pa po svojem. Toliko naj bo tista dična junakinja poštna, da pusti ali dovolji isto pravico drugim kot sebi. Nihče je ne sili, naj veruje v to ali ono, ali da ne sme v cerkev, še manj pa, da mora ob petkih jesti meso. Vse to so njene lastne zadeve, njena osebna svoboda. Lahko gre vsak dan v cerkev in še zvečer, če se ji hoče, ali pa nobenkrat. Meni je to popolnoma vseeno.

Tista P. K. naj bo kar brez skrbi glede moje duše, ker sem zanj že vse lepo preskrbel. Če ne bo šla moja duša "tja gor v nebo", pa naj gre z menoj, kjer bova skupaj počivala. Košček zemlje mi je zagotovljen. Najprej naj P. K. lepo pomete pred svojim pragom, potem šele naj pride pred mojega. In ta junakinja naj me bi učila kako in kaj! Saj mi je vendar dala narava razum, da lahko sam sodim in vidim kaj je prav in kaj ni prav. Dobro vem, kaj je koprastnega za vsakega trpinca, vem pa tudi, da je pri razsodnih ljudih vera postranska stvar, stvar posameznika. Vsak lahko veruje kar hoče, druge pa naj pusti pri miru. Kadar pa se nekaj usiljuje skupini ljudi in se hoče škodovati delavcem, takrat pa je seveda drugo vprašanje.

Ze večkrat sem omenil v svojih dopisih, da sem velik prijatelj katolicizma, ne pa hinavskih terejnk, kajti take osebe vidijo vse grehe na poštenem človeku, same svojih pa ne vidijo. Nasprotno, sebe imajo za najbolj poštene, saj pa gredo vsak dan k spovedi in gospod jim grehe odpusti. Ko gredo iz spovednice, pa že spet lahko lažejo. Če je res, da je Bog posod, čemu se od njega ne izprosijo želje kar doma, ne da se hodi v molitnice-posporednice! Drugič pa je tudi to, da se kaj lahko zgodi, da Bog, ki vse vidi in vse ve, lažnjive nekega dne prav grdo kaznuje, pa jim ne bo pomagala nobena spoved. Bog je namreč neskončno doberljiv, rad se pa tudi razsrdi nad tistimi, ki ga neprestano nadlegujejo. Name se gotovo nič ne jezi, ker ga nikdar ne nadlegujem. Pustim ga pri miru, kakor on mene; pri miru pustim tudi tisto P. K., ampak ona se ne ravna po nasvetu božjem, temveč se vame zaganja. Bog ji odpusti njene grde grehe!

Pošteni katoliki sodelujejo z nami svobodomiselci pri skupnih interesih. Oni čitajo delavske liste in nikogar ne napadajo. Nekdo mi je nekoč rekel, da preveč sovražno božje namestnike, kar je seveda grda laž in "lagati je greh". V zadnjih 30 letih sem poznal tri župnike v Pittsburghu, pa nisem še nikdar niti ene besede rekel čeznje. Oni se držijo svojega dela in jaz svojega, pa mirna Bosna in Hercegovina. V Pittsburghu sem že večkrat prenočil pri katoliki-

nih, pa nikdar ne poskrbijo, kje bom pokopan, kam bo šla moja duša itd. To je briga posameznika. To naj bo izpovednotvalnega zastopnika Prosvete, Proletarca, Enakopravnosti in Cankarjevega glasnika.

Želim vsem čitateljem delavskih listov in vsem članom SNPJ obilo sreče in napredka, jednoti mnogo novih članov in Prosveti novih naročnikov, pa se bomo vseh grehov otresli! Priidite vsi pod jednotno okrilje! SNPJ je že milijone izplačala v raznih podporah. Zavarujte se za slučaj bolezni in nesreče pri SNPJ! Pomagajte širiti delavske zavesti in podporo ostale rojake. V tem smislu vsem delavcem SNPJ: Veselo novo leto!

Anton Zidanšek, zastopnik.

Se o angleški strani

Barberton, O. — Zadnje čase se mnogo piše o nameravani angleški strani v dnevniku "Prosveta". Res, da so stari člani in naročniki postavili na trdna tla SNPJ in Prosveto, zakar gre vse priznanje tem pionirjem za njihov trud. Skozi vsa ta leta so delali, žrtvovali čas in denar, poleg tega pa mnogo prestali vlad napadov od strani nasprotnikov. Kljub raznim zaprekam so zgradili veliko stavbo SNPJ in njeno glasilo. Pride smrt in naredi luknjo v naših vrstah, ki jo je treba zamašiti. Treba je dobiti novega člana, ker druge poti ni.

Dnevnik Prosveta je eden najbolj delavskih listov. Smrt ne priznava tudi njenim naročnikom, ki jih je treba namoestiti, da ostane ta stavba trdna. Toda kje dobiti nove naročnike? Med starejšimi jih je težko dobiti, ker nas je vsak dan manj, družbe pa skrbijo, da je naš zaslužek vedno bolj majhen. Edina opera bo, da mladino privabimo s tem, da ji damo v dnevniku nekaj v njihovem jeziku. List se jim bo prijel in postal bodo stalni naročniki, ki nam bodo pomagali mašiti luknje. Mladina potrebuje tak list, da se uči iz njega o delavskih razmerah, tako da bodo ponosni delavski borci, ne pa kapitalistični stavkolomci.

Nekateri so mnenja, da se jim bi storila krivica, če se da mladini ena stran v dnevniku. Boljša bi seveda bilo, če bi imeli dnevnik na šestih straneh, ampak razmere so take, da se moramo sprijazniti s to idejo in dati mladini eno stran v dnevniku, kar bo v korist njim in nam. Kaj pa, če bi sečasoma naraslo število mladih naročnikov, da se bi list povečal in mi bi dobili našo stran nazaj? Takrat bi spoznali, da smo storili svojo dolžnost. Mladina ljubi sport, to je res, je pa tudi aktivna v svojih društvih. Saj vidim tukajšnje angleško poštolčje društvo "Buckeyes" št. 626 SNPJ, kako aktivni so in kako lepo napredujejo. Na veselicah jih je toliko v dvorani, kakor vžgalice v škatlici. Na 14. nov. so priredili plesno veselico in vprašala sem nekega mladeniča, če ima dobro udeležbo. Dejal je, da jih je toliko, da ni mogoče v dvorani stati. Zunaj je bilo mnogo avtov in tisti mladenič mi je povedal, da se je z vsakim

vstom pripeljala od sedem do osem oseb. Kar srce mi je igralo veselja, ko sem videla toliko naše mladine društva SNPJ, in to kljub vsem nasprotnikom, ki blatijo in črniyo našo jednoto. Pred desetimi leti še ni bilo mladinskega društva tukaj, sedaj pa tako zanimanje. Cele tedne po veselicah se sliši, kako lepo so se zabavali in kako velika udeležba je bila.

Ali ne bi bilo dobro oglaševanje za omenjeno društvo, če se da mladini ena stran v dnevniku Prosveti? Z dobrimi agitatorji in sotrudniki se bi Prosveta prav tako lahko povečala kot so se jednotna društva. Le pri ložnost jim moramo dati, da začnejo z delom. Kapitalistične družbe jim dajo dosti papirja brezplačno, da jih zavajajo in držijo v temi. Mi pa smo tako samosvoji, da nočemo dati naši mladini delavskega lista. Prosveta je resnično delavski list in tega moramo dati mladini, da se bo učila in usposabljala v boju proti kapitalističnim in drugim izkoriščevalcem ter zavajalcem. Od svoje strani iz arca rada odstopim eno stran Prosvete mladini, tako tudi moj mož, ki je nanjo naročen že 22 let. Želim, da vsi, ki ste nasproti tej ideji, se pridružite nama, da pomagamo delavskemu listu in sami sebi. Vsem čitateljem Prosvete in članom SNPJ želim srečno novo leto! Zivel list Prosveta!

Antonija Moze, 48.

Se ena ideja o dnevniku

Milwaukee, Wis. — V Prosveti se zadnje čase mnogo piše, rešata in razpravlja o angleškem štivalu v dnevniku. Ta problem se mi zdi velikega pomena za vzgojo naše mladine v naprednem duhu. Druge poti ni, kakor da se za to prekorsno stvar vzamemo tam, kjer se brez večje škode lahko vzame.

Da se bi tiskala ena stran v dnevniku v angleščini, dokler se list tiska na štirih straneh, bi ne bilo umestno in sem tudi jaz proti angleški strani. Če se bi tiskala samo ena angleška stran, bi bili slovenski čitatelji prikrajšani za eno stran, čitatelji angleščine pa ne bi imeli kaj čitati. In če se bi tiskali dve v slovenskem in dve v angleškem jeziku, bi ne bilo tu nič in tam nič. Ker pa je Prosveta last članstva SNPJ, ki šteje nad 35 tisoč članov v oddelku odraslih, sem prepričan, da bi toliko število članov zlahka pričelo izdajati dnevnik Prosveto na osemih straneh po isti ceni kot je sedaj. Članstvo naj bi plačalo z mesečnim asesmentom nekaj centov kot subvencijo v tiskovni fond in s tem dalo Prosveti vsaj za eno leto siguren obstanek. V tem času pa sem prepričan, da se bi list toliko razvil in razširil, da se bi sam vzdrževal, brez nadaljne subvencije, z naročnino, oglašitvijo in s posttranskimi tiskovinami.

Dnevnik Prosveta, ki bi izhajal na osemih straneh dnevno, naj se bi tiskal polovico, to je prvi del, na štirih straneh v slovenskem in drugi del štirih strani pa v angleškem jeziku. List naj bi izhajal vsak dan, izvzemši nedeljo in praznikov. Prepričan sem, da se bi potem zastopniki in agitatorji bolj široko in razkoračeno pohvalili z novimi naročniki kakor se pa sedaj. Sedaj se večinoma hvalijo, kako so jih prijazne mamice pogostile z okusno do-

mačo jedajo in pijačo, kako so jih uljudni rojaki v svojih "li-zah" s hriba na hrib prepeljavali in kako so se na tej in oni veseli ali domači zabavi in presečenju zabavali. Da se bi pa kateri pohvalili z večjim številom novih naročnikov, se le malokdaj sliši. Ako pa se bi Prosveta tiskala dnevno na osemih straneh, kakor gori omenjeno, polovica v slovensčini in polovica v angleščini, bi imeli njeni zastopniki mnogo lažje agitacijsko delo kot ga imajo sedaj. List bi bil večji in v obeh jezikih ter sem gotov, da bi tudi mladina segla po njem — saj pa bi imel zanj dnevno kar štiri strani angleškega gradiva — posebno ona mladina, ki se že kolikor toliko nagiblje k svobodni misli.

Tak list, kakršnega gori omenjam in predvidevam, sem prepričan, bi imel v tej deželi široko polje med slovenskimi naseljenici in njihovimi nasledniki. S tem si bi dnevnik pridobil veliko cirkulacijo, ki bi dala privlačnost in priliko oglašom, kar bi pomenilo večje dohodke. Kajti vsak oglaševalec, vsaka trdnja, hoče, da njegove oglase čita čim večje število ljudi, kar je pač razumljivo z njihovega stališča za njihove večje dohodke. Vred tega apeliraj na gl. odbor SNPJ, ko se snide k rednemu letnemu zborovanju, da vzame moje sugestijo v prid Prosvete in slovenske mladine na dnevni red, da o nji razmotriva, in prepričan sem, da jo bo odobril. Potem se bo pa pričela Prosveta tiskati vsak dan na osemih straneh, kakor gori omenjeno. Saj tiste centke, ki bi jih vsak član plačal v dobi enega leta z mesečnim asesmentom, bi prav lahko pogrešal. Poleg tega pa bi dal svojim sinovom in hčeram priliko do izobrazbe v delavskem duhu, kar je še več vredno kot vsaka druga stvar, pa naj bo v denarju, premoženju ali v čem drugem. Kajti tak list jih bi vodil po pravi in pošteni poti skozi vso dobo njihovega življenja.

Joseph Ule, 16.

Konec debate

Gilbert, Minn. — Leto 1937 z decembrom vred odhaja v pozabnost, tako tudi vse, kar se je dogodilo v njem. Angleške strani v dnevniku skoro gotovo ne bo. O tem se je precej debatiralo zadnje mesece. Konvencija je sprejela pogojni sklep, da se angleška stran uvede, če bo odziv od strani mladine zadosten.

Ta problem ni enostaven. Stari naročniki argumentirajo, da bi bili oškodovani za eno stran slovenskega čtiva, mladi pa, da bi plačevali isto naročnino le za eno stran gradiva. Oboji imajo prav, vendar pa se bi moralo upoštevati dejstvo, da je potrebno, da se mladini nekaj da, da se vzgaja v naprednem delavskem duhu. Mi starejši člani moramo dati oporo in veselje mladini, da se prične zanimati za svoj delavski list. Zavedati se moramo dejstva, da nas je vedno manj, mladine pa vedno več v naših vrstah. Mladini moramo dati priliko, da se nam ne odtuji, da se ne odtuji našemu delavskemu listu in pa naši delavski podporni organizaciji.

Ker ima vsakdo izmed nas pravico, da izrazi glede tega svoje mnenje, sem na kratko s tem podal svoje mnenje o angleški strani v dnevniku Prosveti.

Anton Zganjar, 182.

Malo tega in onega

Ivan Molek

Fanatiki na dveh koncih

Pred svetovno vojno, zlasti pa pred boljševisko revolucijo v Rusiji so Prosveto suvali le z naše skrajne desnice. To so bili največ naši klerikalci, toda imeli smo opravek tudi s slovenskimi šovinisti.

Odkar pa je boljševiška diktatura v Rusiji, nas sujejo "prijatelji" z dveh strani — dogmatiki in fanatiki z desne ter dogmatiki in fanatiki z leve. Malo nerodno je res biti takole v sredi in prejemati sunke z obeh koncev, ampak zavest, da je Prosveta na pravem stališču, nas drži pokonci, da odbijamo naskoke z obeh strani.

Zanimivo je to — kar nas je izkušnja zadnjih dvajsetih let dobro izučila — da se oba nasprotna konca etično prav nič ne razlikujeta; oba ekstreme ne moreta prenesti nobene stvarne kritike, oba sta nervozna do histričnosti in oba se v polemičnih sredstvih poslužeta — fašizifikacija, laži, demagogija in obkrovanja. Oba konca se držita enega in istega pravila: Namen posvečuje sredstva!

Kako se lažejo in zavajajo klerikalci, je že davno dobro znano. Njihova zavijanja in laži se vlečejo že leta in leta, odkar imamo svobodomiselci in demokratični socialisti svoje časopise. Najnovejša fotografija klerikalne taktike je listič iz starega kraja, Izseljenski vestnik, ki ga v Ljubljani publicira znani pater Kazimir Zakrajšek. Ta pater v decembrski številki tega lističa se spet laže, da je Prosveta "komunističen dnevnik" in da smo mi "internationalni komunisti, ki gledamo le na Stalina v Moskvi in Stalin je edini, ki po naši sodbi vse pravi naredi" ...

To ni prvič, da se pater Kazimir takole smeši. Ker redno čita Prosveto, je docela izključeno, da bi tako pisal iz ignorance. Jasno je torej, da nalašč, iz same zlobe tako piše, ne zmečec se, kakor nepopisno se s tem blamira. Kazimir dobro ve, kakšna je naša sodba o Stalini diktaturi v Rusiji in sploh o vsaki diktaturi — dobro ve razliko med komunisti in demokratičnimi socialisti, ampak on se drži taktike: obrekuje, zavija in laži, bedaki bodo le verjeli!

Pri naših patirih in njim podobnih smo torej komunisti. Prav! Pri naših komunistih — katerih pa k areti ni dosti — smo pa baš nasprotno: fašisti. Tudi prav! Oba konca imata "prav" v tem, da se oba debelo lažeta — namenoma, zavedoma in preračunano, da nas oblatita in diskreditirata.

Pa se ne bomo pustili! Dvajset let neprestane boja s fanatiki na desnem in levem koncu nas je tako utrdilo, da lahko gremo brez vsake bojazni naprej po naši poti — po poti poštenosti, resnice (pa naj bo še tako grda za fanatike!) in kompletne demokracije!

Presajena hipofiza

Svedski zdravnik prof. Eshil Kylin iz Jonkoepinga je dosegel večkrat pri težko bolnih velike uspehe s tem, da je presajal živalske organe na njihova telesa. Uspehi so tem bolj pomembni, ker je šlo delno za zelo redka obolenja, ki jih na drug način sploh ni mogoče ozdraviti. Organ, ki ga je dr. Kylin uporabljal za presaditve, je bila znamenita hipofiza, žleza možganskega podaljška.

Svedski učenjak je izrezal prešičem, in sicer na sledeči način: v klavnic, ki je v bližini bolnišnice, zakoljejo ob določeni uri prešiča, njegovo lobanjo prepeljejo takoj v laboratorij bolnišnice. Ta pot zahteva samo pet minut, tako da razreže strokovnjak lobanjo že nekoliko minut po zakolu. Pri tem izreže hipofizo in jo razdeli na več majhnih kosov. V tem času je kirurg v secirni dvorani bolniku že odpril trebuh; kajti deli hipofize se potem presadijo v pacientovo trebušno mreno.

V pol ure je vse opravljeno. Hipofizo so presadili v tako kratkem času, da je bila še vedno sposobna življenja. V bolnem organizmu razvije lahko vso svojo učinkovitost. Doslej so izvršili še šestdeset takšnih operacij in v veliki večini primerov je bil uspeh popoln. Večinoma gre za obolenja, ki nastanejo zavoljo sprememb žlez z notranjim izločevanjem. Zgodili pa so se vendarle tudi primeri, da je ostala takšna operacija brez učinka.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 31. decembra 1917.)

Domače vesti. Slovenski vojaki v vezbalcih se zahvaljujejo za darila, ki so jih prejeli k praznikom.

Delavske vesti. Ameriška vlada je zagrozila z zaseženjem premogovnikov, če bodo baroni premoga še nadalje izzivali spore z rudarji.

Svetovna vojna. Na vseh bojiščih nič posebnega. Deset dni odmora v mirovni pogajanjih med Rusijo in Nemčijo.

Sovjetska Rusija. V Petrograd je prišlo 400 delegatov ustavodajne skupščine. Socialni revolucionarji imajo večino med delegati. Izvestila, glasilo sovjetov, svetujejo, naj skupščina prevzame odgovornost za mir z Nemčijo in socialni revolucionarji naj stopijo v vlado.

(Dolje iz prve kolone.)

vojne in ameriški ljudstvo bo lahko čakalo z glasovanjem ... Morda bo "glasovalo" potem, ko bo vojna že končana ... Iz tega lahko vidite, koliko je takšno glasovanje o vojni vredno, koliko ima pomena ...

Kitajska dehlca opazuje bog prebivalcev iz Nantaoja, Kitajski četiri, v francosko koncesijo v Sanghaju.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

OD VESELJA ZBOLEL IN IZVRŠIL SAMOMOR

Država mu je izplačala zaostalo pokojnino v znesku 110 tisočakov, srečnej pa je iz razburjenja obupal.

V Kobilarjih na Kočevskem je izvršil nekdo samomor v nenavadnih okoliščinah. Gre za malega posestnika Jakoba Želeta, ki je za časa Avstrije bil uslužben kot kočijaž v konjišnici v Prestranku, ki je po vojni prišel pod Italijo. Po 22 letih službovanja je bil Žele odpuščen iz službe in preselil se je v Jugoslavijo, kjer si je za prihranki kupil majhno posestvo v Kobilarjih v okolici Kočevja. Seveda ni prejel nobene pokojnine za svoje dolgoletno službovanje v avstrijski državni službi. Prestrank je prišel pod Italijo, z Italijo pa Jugoslavija ni imela nobenih pogodb glede izplačevanja pokojnin o, niti, ki so bili poprej v avstrijski državni službi. Pred leti pa je do take pogodbe le prišlo — in tedaj je Žele takoj zbral listine in z njimi zaprosil naše oblasti, da mu priznajo pokojnino.

Šest let se je že vlekle ta stvar, nihče ni verjel, da bi Žele zmagal, toda Žele se je vozil sem in tja, storil to in ono, urgiral na vseh straneh — in je tudi uspel. Finančno ministrstvo ga je obvestilo, da je prošnja nazadnje ugodena in da prejme pokojnino tudi za ves čas od leta 1921 do danes. Žele je bil neizmerno vesel, postajal je nervozen, dasi še sam ni vedel, koliko bo dobil pokojnine. Pred dnevi pa je prišel denar, dele ga je 110.000 dinarjev.

To pa je že celo premoženje za posestnika, za kočarja, kar je Žele prav za prav bil. Dvignil je denar in ga takoj vložil v neko hranilnico, da mu ga ne bi kdo ukradel. Toda od samega veselja so mu odpovedali živci. V govorjenju mu je jezik sredi stavka odpovedal in ni mogel spraviti nobene besede več iz ust.

Dne 15. decembra zjutraj se je vstal, ko je družina še spala, odšel v hlev in se obesil. Ob sedmih so ga našli domači mrtvega v hlevu. Razkroj živcev je napredoval toliko, da je možakar omagal. Zapustil je vdovo in pet otrok, od katerih pa so štirje že odrasli, najmlajši pa obiskuje 1. gimnazijski razred.

Samomor. — Znana gostilničarka in posestnica Marija Tlačkova v Teharju pri Celju je izvršila samomor. Dne 17. decembra zjutraj so jo našli mrtvo v postelji. Imela je prerezan vrat, ob trupu pa je ležal ostro nabrušen nož. Stara je bila 57 let in je izvršila samomor najbrže zaradi dolgotrajne bolezni.

Kot kronisti beležimo... Poročali smo že, do kakšnih nesoglasij je prišlo v ljubljanskem odboru za postavitev spomenika kralju Aleksandru. Po kraljevi smrti se je osnoval odbor, ki mu je načeloval senator Ivan Hribar. V odboru pa je prišlo zaradi različnih mnenj do hudih nenasprotstev, zlasti ko je odbor nenadoma hotel sprejeti predlog o. načrt arhitekta Plečnika, proti kateremu so se oglasili kiparji pa tudi drugi. Odbor je nenadoma spoznal, da je začel v take zagate, da ni druge rešitve kakor demisijska. Toda komu naj izroči demisijsko? Ta odbor ni društvo, je le nekakšen konzorcij, in tu oblast pač ne more imenovati recimo kakšnega komisarja. Pa vendar se je to zgodilo. Dne 17. decembra smo brali v listih, da je del odbora s predsednikom vred demisijsko in da je bil imenovan komisarja in nov odbor. Za komisarja je bil od bane postavljen univ. prof. dr. Stele, dodeljenih pa mu je bilo šest odbornikov, med njimi Oton Zupančič, odvetnik dr. Stare, prosvetni inšpektor Wester, zdravnik dr. Meršol, profesor Kranjec. Seveda s tem zagata ni rešena, kajti kiparji trde, da nima oblasti nobene pravice imenovati komisarja v tak odbor. Stvar je še s te strani tako zamotana, da se blagajnik dosežanega odbora najbrže s skrbjo vprašuje, ali naj izroči denar — nad poldrug milijon — novemu odboru ali ne.

Tudi je verjetno, da bo kdo od teh imenovanih odbornikov odklonil sprejem odborništa. Zadržega je res velika.

4 leta zapora za bratromor. — Julija meseca je v Račah pri Mariboru 37 letna posestnica Elizabeta Drevenškova zadala svojemu nekoliko slaboumnemu bratu Henriku Lipniku s sekuro tako poškodbo, da je mesec dni po dogodku podlegel poškodbam. Proti Drevenškovi se je že konec novembra vršila sodna razprava, ki pa je bila prekinjena zaradi zaslivanja novih prič. Zdaj se je razprava nadaljevala in Drevenškova je orisala položaj na posestvu, za katerega je morala sama skrbeti. Pri njej pa je živel njen slaboumn brat, ki je vedno zahteval denar od sestri in ji tudi grozil, v nagli jezi in obupu pa je sestra pograbila sekuro in udarila brata po glavi. Prepeljan je bil v bolnišnico, vendar je bil trud zaman. Psihijater, ki je Drevenškovo pregledal, je potrdil, da je storila dejanje v razburjenosti, ko ni bila povsem preračunljiva. Zaradi tega jo je sodni senat obsodil le na štiri leta strogega zapora.

Vojska povozil vlak. — Dne 15. decembra se je čez Slovenijo peljala neka odlična oseba in je morala biti železniška proga zastražena. V takih primerih razmestijo ob progi vojske ljubljanske garnizije. Blizu Litije je stal ob progi vojak Radoslav Radosavljevič iz Knjaževca, star 22 let. Zjutraj so ga našli vsega razmesarjenega ob progi: povozil ga je brzovlak. Glavo je imel zdrobljeno, puška je bila razbita. Tragedija je tem hušja, ker bi bil moral Radosavljevič čez dva dni domov, ker bi vojaščinu odslužil. Namestu sina so starši prejeli brzojavno sporočilo, da se je sin smrtno ponesrečil.

Fašistični župan Hague popušča

Policija v Jersey Cityju ni motila shoda

Jersey City, N. J. — (FP) — Odkar se je tukajšnji župan in demokratski bos Frank Hague proglasil, da je "on postava" in prepovedal vse dvorane za delavske shode, se je zadnje dni prvič zgodilo, da je ta fašistični avtokrat moral snesti svoje besede.

Njegovo rokavico je pograbila Delavska obrambna liga, ki je pod pretezo praznovanja 150. letnice sprejetja zvezne ustave akicala protestni shod proti tukajšnjemu policijskemu terorizmu. Vrtil se je v dvorani neke napol zapuščene metodistične cerkve, edini prostor, ki ga je liga mogla dobiti v Jersey Cityju za shod.

In kljub temu, da je bila policija z županom informirana o značaju shoda, ni nikogar motila. Sploh ni bilo videti nobene

ga policaja več blokov daleč. Tudi ni motila organizatorjev CIO, čeprav ima nalogo, da mora vsakega izgnati iz mesta.

Na shodu je nastopilo več prominentnih govornikov, med njimi Norman Thomas in Oswald Garrison Villard, kar je najbrže vzrok, da je župan kapituliral in ni skušal s svojo policijo zabraniti zborovanja. David L. Clendenin, blagajnik Delavske obrambne lige, je kot predsednik shoda rekel, da zborovanje ni praznovanje kakšne zmage, marveč le pričetek boja za vzpostavitev civilnih svobodščin v New Jerseyju. Naznanjeno je tudi bilo, da se bo v bližnji bodočnosti vršil shod CIO.

Shod je bil dobro obiskan in več sto oseb ni dobilo prostora v dvorani. Župana Hagua je govornik za govornikom primerjal s Hitlerjem, čemur so poslušalci burno pritrjevali.

Znamenja so, da bo v tem boju za civilne svobodščine podlegel Hague na vsej črti. George Slaff, odvetnik Delavske obrambne lige, je rekel, da je županovo fašistično zaničanje civilnih svobodščin brez vsake legalne podlage, ker je vrhovno sodišče že razveljavilo mestni zakon, s katerim je župan nastopil proti CIO. Pred vrhovnim sodiščem pa se zdaj nahaja priziv proti obsodbi petih organizatorjev CIO, češ, da sta bila s to aretacijo kršeni državna in zvezna ustava.

Vesti iz Primorja

Trst. — Z motorno prekooceanako ladjo "Oceania" so konec novembra odpotovali iz Trsta v Argentino sledeči naši rojaki: Vidal Anton iz Trebča, Danev Marija iz Opčin, Besednjak Karl, Besednjak Danica in Besednjak Hermilina iz Šempas ter Ušaj Marija iz Visokega pri Oseku.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

"Bojkotiramo japonsko svilno", je bilo geslo množice, ki se je udeležila protijaponskih demonstracij v New Yorku.

CIO postal velika sila v Buffalu

V boju proti torijem je na vsej črti

Buffalo, N. Y. — (UNS) — V tem nekdanjem "openšaparskem" mestu je CIO pod vodstvom pokrajinskega direktorja Hughja Thomasona postal sila, s katero mora računati vsa tukajšnja reaktelja. V boj proti nji se je vrgel na vseh frontah in si s tem zgradil velik ugled med masami. Ko je organizacija Joint Charities skušala izrediti vse liberalne aktivnosti industrijskega departamenta YWCA, so mu prikočile na pomoč unije CIO in ga finančno podprle. S tem so omogočile departamentu, da nadaljuje z večernimi tečajmi ali šolami za industrijske delavce.

CIO tudi kooperira z liberalno ustanovo Religion and Labor Foundation, ki med cerkvenjaki vodi delavsko propagando. S pomočjo CIO je tukaj ustanovila lokalno postojanko.

Unije CIO tudi sodelujejo z državnimi odbori, ki vodijo študij o razmerah med zamorskim delavstvom in o diskriminaciji podjetnikov pri upoševanju starejših delavcev. Prav tako CIO sodeluje tudi z mestnim forumom, kateremu oskrbuje govornike in predavatelje. Forum vodi shode in predavanja v različnih delih mesta.

CIO kooperira tudi s Klubom konzumentov, ki ima v programu velik shod in vodi kampanjo proti mlekarškemu trustu in proti dragini.

"Vse te naše aktivnosti so pripomogle, da je CIO dosegel maksimalni ugled v Buffalu, ki je bilo še nedavno znano kot 'openšaparsko' mesto," pravi direktor Thomson.

Razprava o problemu brezposelnosti

Senatni odsek odredil zaslivanje

Washington, D. C. — (FP) — Na sestanku voditeljev Odbora za industrijsko organizacijo, ki se je vršil v Washingtonu, je bila dolga razprava o problemu brezposelnosti in načrtih pobiranja depresije. Sestanka so se udeležili tudi nekateri uradniki federalne rešne administracije, ki so dali voditeljem CIO potrebne informacije.

Posebni senatni odsek je naznanil zaslivanje in preiskavo rešnega problema, ki se prične, ko se kongres anide v rednem zasedanju. Preiskava se bo vršila v smislu sklepa, ki je bil sprejet v kongresu. Predstavniki CIO so dobili zagotovilo, da bodo lahko nastopili pred člani odbora in pojasnili svoje stališče glede reševanja rešnega problema.

Zborovalci na sestanku CIO v Washington so izdelali tudi program glede pobiranja brezposelnosti. Svoje sugestije bodo predložili senatnemu odboru, na katerih podlagi se bo sestavil

zakonodajni program. Ta bo nedvomno določal nadaljnje aropriacije za financiranje gradnje rešnih in javnih del in načrte o pozitivni aktivnosti v jeklarski in drugih industrijah.

Stavka šoferjev končana v N. Yorku

Kompanije podpisale pogodbo z unijo

New York. — (FP) — Stavka voznikov takšijev je bila poravnana, ko je pet kompanij podpisalo pogodbo z unijo, ki med drugim vključuje izboljšanje delovnih pogojev, zvišanje plače, zaprto delavnico in ustanovitev upoševalnice. Okrog 15.000 voznikov bo imelo od pogodbe koristi.

Pogodbo je podpisalo pet kompanij — Parmelee, Terminal, Sunshine, Radio, Bell in Atlas Liberty. Ta vsebuje provizijo, da unija ne sme podpisati dogovorov z drugimi kompanijami, ako bi vseboval manj ugodne pogoje.

Šoferjem, ki vozijo ponoči, je bila minimalna tedenska meza zvišana na \$18, drugim pa na \$15, provizija pa na 42 odstotkov. Delovni teden je šest dni in delovnik osem ur. Noben voznik ne sme biti odpuščen brez dovoljenja unije in jniskava upoševalnica najema voznike. Vsak dobi en teden počitnice na leto a plačo.

Austin Hogan, predsednik unije, je dejal, da bo pogodba stabilizirala delovne pogoje v industriji, ki je bila doslej najbolj kaotična.

Kdaj verujejo podjetniki v pravico do dela

Detroit. — "Delodajalci verujejo v pravico do dela samo takrat, ko skušajo izrabiti eno skupino delavcev proti drugi skupini za razbitje stavke," je rekel na konferenci unij CIO Adolph Germer, pokrajinski direktor CIO.

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Slovenska Narodna Podporna Zednota		
2657-59 So. Lawndale Ave.	Chicago, Ill.	
GLAVNI ODBOR		
UPRAVNI ODBOR:		
Vincent Cukhar, predsednik	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois	
F. A. Vider, gl. tajnik	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois	
Lavrona Gradušnik, posad. taj.	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois	
John Vagrich, gl. blagajnik	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois	
John Klosek, izvršitelj glavnega	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois	
John Mohl, izvršitelj glavnega	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois	
PODPREDSEDNIKI:		
Andrei Vidrih, prvi podpredsednik	649 Russell Ave., Johnstown, Pa.	
Frank Bolka, drugi podpredsednik	828 S. 15th St., Milwaukee, Wis.	
John Paday, 3. prvi distriktni podpredsednik	Box 357, Strabane, Pa.	
Camillus Earch, drugi distriktni podpredsednik	3267 W. 53th St., Cleveland, Ohio	
John Klosek, tretji distriktni podpredsednik	312 Todd St., La Salle, Ill.	
Edward Tomala, četrti distriktni podpredsednik	Box 354, Walsenburg, Colo.	
GOSPODARSKI ODBOR:		
Math Petrovich, predsednik	323 E. 13th St., Cleveland, Ohio	
Vincent Cukhar	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois	
F. A. Vider	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois	
John Vagrich	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois	
John Otto	321 S. Prospect Ave., Cleveland, Ohio	
Donald J. Letrich	1827 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.	
Joach Zupan	1295 S. Lombard Ave., Berwyn, Ill.	
POROTNI ODBOR:		
John Gerich, predsednik	414 W. 8th St., Springfield, Ill.	
Frank Bolka	19311 Muskegon Ave., Cleveland, Ohio	
Anton Bolak	Box 357, Strabane, Pa.	
Frank Vratarich	312 Todd St., La Salle, Ill.	
John Trvalj	Box 357, Strabane, Pa.	
NADEBNI ODBOR:		
Frank Kalta, predsednik	2391 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois	
Frank Malski	35 Westover Ave., Peru, Illinois	
Ullian Madrusch	10928 Arden Ave., Cleveland, Ohio	

Na meji dveh svetov

Počasi in z dolgimi postanki na vsakem majhnem kolodvoru vozi vlak po široki ruski progi skozi ravno pokrajino. Temni borci, jesensko pobarvane breze, vrbove, enolična ravan, vmes mrliški izraz strnišč — vedno enak pogled, ki navdaja potnika s otočnostjo. Pokrajina je kakor odrezana od sveta. Vasi, mimo katerih se vije vlak, so samotne in zapuščene. Na preprostih, toda za zimo dobro preskrbljenih postajah bereš imena: Arukula, Kadriina, Kabala, Sonda. Se je jesen, toda okna in vrata v vlak so že pokrita z dvojnimi stekli. Ne moreš jih več odpreti. Potnik čuti, da bo tu kmalu zavladala ledena zima s ostrimi sneženimi viharji. Progo varujejo pred zasnežitvami goste žive ograje in lesene stene.

Vlak vozi skoraj pet ur na dve sto kilometrov dolgi progi od estonske prestolnice do mesta Narve ob ruski meji. Samo enkrat prekine enoličnost pokrajine lepa slika: V motni daljavi zagledaš goro in zdi se ti, kakor da vidiš na vrhu grad. Vlak se kmalu ustavi na postaji Kiviol. Velike zaloge bencina obkrožajo kolodvorski objekt. Gora, ki si jo videl, je le 70 m višok grč pepla, grad na vrhu pa je končna točka žične železnice. V okolici namreč pridobivajo bencin iz skriljaveca.

Po enourni vožnji se ustavi

C. H. Martin, govornik države Oregon.

vlak v obmejnem mestu Narvi. Komaj pol tucata potnikov izstopi. Ulice ob kolodvoru z enonadstropnimi, belimi hišami so prazne. Neprijazen vrtja. Zdi se, kakor da veje diha samotne tudi v to nekdanjo gospodarstvo pomembno mesto. Narva ima 25.000 prebivalcev, med njimi 7000 Rusov, toda ljudi, ki jih srečaš na dolgi poti a kolodvoru do hotela, lahko sešteješ na prste. Hotel ima ponosno ime bivše ruske prestolnice, ki je oddaljena od tu le kakih 140 kilometrov. Čuden in zapuščen je ta hotel. Pred leti je bil v njem samostan. Pusto in mrzlo je njegovo gladijo, belo pročeje s temnim vdomom.

Sprehod skozi staro mesto ti pokaže lepšo sliko. Stare meščanske hiše z visokimi strehami in balkoni in lepimi baročnimi portali očarajo tujca. Magistrat a stopniščeno je arhitektonska posebnost. Popolnoma drugačna je slika mestnega dela Ivala, ki je v bojih med belimi gardisti in boljševiki 1. 1919 do tal pogorelo. Skoraj povsod v Evropi so odstranili alične žalostne priče velike vojne, samo tu ne! Tu pa tam je sicer kakva nova hiša toda vmes strlijo iz tal a travo in goščavo poraščeni temelji nekdanjih hiš.

Pogled a železniškega mostu čez reko Narvo je svojevrsten. Tujec je pesenečen, kajti kdo bi pričakoval v sicer ravni pokrajini takih višinskih razlik. Spodaj drvi v mogočnih lokih z vrtnici in hitricami voda. Proti jugu razločiš a daljavi vodopade Narve. Prijazno vpliva od tu potentica starega mesta z vitkimi cerkvenimi stolpi. Na zapadnem (Dolje na 4. strani.)

Kamnosečka unija se pridružila CIO

Washington. — Kamnosečka unija Quarry Workers International Union se je pridružila CIO kot posledica referendum njenega članstva. Unija je bila ustanovljena 1. 1903 in je spadala a ADF. Federacijo je zapustila valed navalov nekaterih unij na njeno članstvo. Zdaj šteje okrog 8000 članov, v industriji pa dela okrog 200.000 delavcev, katere bo skušala organizirati a pomočjo CIO.

Agitirajte za Prosveto!

SLOVENSKO-AMERIKANSKI

Koledar

1938

Letošnji Koledar Vam bo zelo ugajal... Naročite ga še danes.

Cena 50 centov

160 STRANI ZANIMIVEGA ČITIVA: — POVESTI, RAZPRAVE, RAZNOGOSTI, INFORMATIVNI GLANKI

Bogato ilustriran

Največja zaloga slovenskih knjig v Ameriki!

V knjigarni "Glas Naroda" lahko dobite vsakovrstne slovenske knjige naših priznanih pisateljev: Cankarja, Tavčarja, Jurčiča, Preglja, Kmetova, Milčinskega, itd... V zalogi imamo prevode del svetovnoznanih mojstrov: Gospodarske, gospodinske in poučne knjige... Igre, pesmi, zemljevide.

Ljubitelji lepe knjige naj pišejo po cenik knjig, ki jih imamo v zalogi.

•GLAS NARODA• (Dep. N.) 216 W. 18th Street, New York

F. M. DOSTOJEVSKI:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s opicami — Prevodilci Vladimir Levčič

"Katki? Gospodično misliš? Ne, nisi ji ga ugral. Vrne ji, vzame od mene... Kaj vpiješ? Kar je moje, je zdaj vse tvoje. Kaj je nama do denarja? Saj bi ga tak poglala... Dva taka in ga ne bi poglala! Midva pojdeva rajša zemljo orat. S temile svojimi rokami bom grebla prest. Delati je treba, truditi se, slišiš? Aljoša mi je tako velel. Ne bom tvoja ljubica, ampak zvesta ti bom, tvoja sužnja bom in delala bom zate. H gospodični pojdeva, oba, in se ji pokloniva, da nama odpusti, potlej pa odideva. Kar nesi ji denar, samo da ljubiš mene... Nje nikar ne ljubim. Nič več je ne imej rad. Če se še kdaj zaljubiš vanjo, jo zadavim. Z iglo ji istaknem oči."

"Tebe ljubim, samo tebe, še v Sibiriji te bom ljubil..."

"Zakaj v Sibirijo? A kaj, tudi v Sibirijo, ako hočeš, vse eno je, kam... delala bova... v Sibiriji je sneg... Slišiš, kraguljčki zvenkljajo... Kje neki zvenkljajo kraguljčki? Nekdo se pelje... nu, zdaj je prestalo zvenkljati."

V onemoglosti je zaprla oči in zdajci za trenutek zadremala, vsaj videti je bilo tako. Kraguljčki so res zvenkljali nekje v daljavi, a zdajci so utihnil. Mitja se je sklonil z glavo na njene prsi. Opazil ni niti tega, kako so kraguljčki utihnil, niti tega, kako so mahoma prestale tudi pesmi in kako je namestu pesmi in pijanega hrupa nekam iznenada zavladala grobna tišina. Grušenjka je odprla oči.

"Kaj je to, mar sem spala? Da... kraguljčki... Spala sem in sanjala: bilo je, kakor da se peljem po snegu... kraguljčki zvenkljajo, jaz pa dremam. Zdelo se mi je, da se peljem z nekom dragim, kakor s teboj. In to daleč, daleč... Objemala sem te in poljubljala, stiskala se k tebi, bilo mi je, kakor da me zebe, in sneg se blešči... Veš, kadar se ponoči sneg blešči in mesec gleda z neba, me obide, kakor da nisem na zemlji... Zbudila sem se in moj ljubi je pri meni, kako dobro je to..."

"Pri tebi," je mrmral Mitja, poljublja je ob leko, prsa in roke. A tedaj se mu je nekaj zazdelo čudno: zazdelo se mu je, da gleda Grušenjka naravnost predse, toda ne vanj, ne njemu v obraz, ampak preko njegove glave, napeto in kar za čudno nepremično. Njeno obličje je zdajci dobilo izraz začudenja, toliko da ne strahu.

"Mitja, kdo pa gleda od ondi semkaj k nama?" je mahoma zasopela. Mitja se je obrnil in videl, da je res nekdo razmaknil zaveso in ju opazuje. In bilo je nekako, kakor da ni samo eden. Skočil je pokoncu in naglo stopil k tistemu, ki je gledal.

"Semkaj, izvolite semkaj k nam," je rekel nekdo, ne glasno, toda odločno in trdno.

Mitja je stopil izza zaves in nepremično obstal. Vsa soba je bila polna ljudi, toda ne prejšnjih, ampak čisto novih. Trenutna zona mu je obilila hrbet in vstrepetal je. Vse te ljudi je spoznal na prvi mah. Tistile visoki in debeli atarci v povrhnjku in čepci s kokardo je bil policijski načelnik Mihail Makarovič. In ta "petični", skrbno oblečeni gizdalini, ki je hodil smerom v takih zlikanih škornjih, je bil pomočnik državnega pravdnika. "Kronometer ima, ki stane

štiri sto rubljev, kazal mi ga je." Pa onle mlad, mali, z naočniki... Mitja je samo pozabil njegovo ime, toda pozna ga, videl ga je že: to je sodnik, preiskovalni sodnik, ni še dolgo, kar je prišel s pravniške šole. Nu, in tile s pločevinastimi znaki, kaj hočejo ti? In še dva druga, seljaka sta videti... In tamle med vrati stojita Kalganov in Trifon Borisčič...

"Gospoda... Kaj pa želite, gospoda?" je že prišel Mitja. A tedajci, kakor iz sebe, ne več sam svoj, je na ves glas vzkliknil:

"Raz-umem!"

Mladi človek z naočniki se je zdajci pomaknil naprej ter prišel, čeprav dostojanstveno, a vendar nekam hlastno:

"Mi imamo do vas... z eno besedo, poprositi vas moram semkaj, evo, semkaj k divanu... Nujno je potreba, da nekaj razjasnimo z vami."

"Starec!" je kakor iz uma zakričal Mitja. "Starec in njegova kri!... Raz-umem!"

In kakor izpodkošen je sedel, bolje bi rekel, padel na stol, ki je stal zraven njega.

"Razumeš? Razumel si! Očetomrlec in izvržek, kri tvojega starega očeta vpije za teboj!" je zarjovel stari policijski načelnik in mahoma pristopil k Mitji. Bil je kakor iz uma, rdeč ko bager in ves se je tresel.

"Ali, to je nemogoče!" je zavpil mali mladi človeček. "Mihail Makarovič, Mihail Makarovič! To ni prav, to ni prav!... Dovolite mi, prosim, da sam govorim... Takega prizora se nikakor ne bi bil nadejal od vas..."

"A to je vendar delirij, gospodar, delirij!" je vzklikal policijski načelnik. "Samo pogledaj ga: ponoči, pijan, z razudano deklino in ves v krvi svojega očeta... Delirij je! Delirij!"

"Na vas moč vas prosim, dragi Mihail Makarovič, da to pot ukrotite svoja čustva," je hlastno šepnil starček pomočnik državnega pravdnika, "drugače bi bil primoran ukreniti..."

Toda mali preiskovalni sodnik mu ni dal dokončati; obrnil se je k Mitji in trdno, glasno in važno dejal:

"Gospod poročnik v ostavki Karamazov, naznaniti vam moram, da ste osumljeni umora svojega očeta, Fjodora Karamazova, ki je bil nocoj izvršen..."

Rekel je še nekaj drugega in tudi pomočnik državnega pravdnika je nekaj pripomnil, toda Mitja ju ni več poslušal. Z divjim pogledom jih je obletaval drugega za drugim...

Prva preiskava

I

Pričetek kariere uradnika Perhotina

Pjotr Iljič Perhotin, ki smo se ločili od njega, ko je na vso moč trkal na debela zaklenjena vrata hiše trgovke Morozove, je končno seveda dotrkal. Ko je Fenska, ki se je bila pred dvema urama tolikanj prestrašila in se od razburjenja in "premišljevanja" še vedno ni mogla odločiti, da bi legla spat, začela strahovito razbijanje po vratih, jo je znova obšla malone histerična groza. Zazdelo se ji je, da trka spet Dmitrij Fjodorovič, čeprav ga je bila sama videla, kako se je odpeljal, zakaj tako "predrzno" ni umel trkati nihče razen njega.

(Dalje prihodnjik.)

M. J. Quill, predsednik unije transportnih delavcev, na stavkovni straži pred uradom lista Daily Eagle v New Yorku.

Na meji dveh svetov

(Nadaljevanje s 2. strani.)

Bregu stoji na strmi skali Hermanova trdnjava Ivangorod, ki jo je dal zgraditi ruski veliki knez Ivan III. Na eni strani o kamenela moč germanstva, na drugi skrivnostno grozeča slovanska trdnjava. Brez posebne zgodovinskega znanja — tu so Rusi odbijali navale nemških križarjev, Dancev in Svedov — čutiš tu, da stojiš na zemlji, ki je bila in bo prizorišče bojev med dvema svetovoma, katera luči sedaj deroča voda v globini.

Danes sta obe trdnjavi v estonskih rokah. V obeh je nastanjeno vojaštvo. Sredi zidov ivangorodske trdnjave je pravoslavna cerkev. Prebivalci morajo imeti posebno dovoljenje, ako hočejo v njej moliti. Okoli hiše se razvija vojaško življenje s streljanjem.

Politična meja med Estonko in Rusijo teče kakih sedem kilometrov vzhodno od Narve. Železniška proga Narva—Leningrad je pri Komarovskas zaprta. Rusi so postavili visoko čez progo sovjetsko zvezdo z napisom "Proletarci vseh dežel združite se!" Takoj zraven so na kraju, ki se dobro vidi iz Estonke, postavili bronasti kip estonskega revolucionarja Kingisseba, ki je bil pri nekem napadu proti estonski vladi ustreljen. Po njem so imenovali tudi obmejno mesto Jam-burg. Le redko pelje tu vlak, v katerem se vozijo samo uradniki ali turisti. Domačini, ki imajo sorodnike na tej ali oni strani, morajo čakati po cele mesece

na vizum, včas pa čakajo tudi zama.

Pojem državne meje je tu posebne vrste. Zaporene žične ograje kakor na fronti ločijo obe državi. Samo drobne živali se morejo preriti skozi, kar dokazujejo ostanki njih dlake na ostrih bodicah. Ta črta iz bočete žice je prekinjena le na nekaterih neprehodnih mestih v močvirju. Za to obmejno črto iz mrtve žice pa je živ zid ruskih obmejnih stražarjev, obrnjenih s hrptom proti Estonki. Stražarji ne smejo govoriti z nobenim onstran meje. Na klice ali vprašanja ne boš dobil nobenega odgovora. Obmejna varnostna služba sega še dalje. Če bi se komu v obupnem junaštvu posrečilo na skrivnostno način preko-račiti mejo, tega zasačijo več kilometrov daleč od meje posebni organi, ki patrolirajo na vseh potih.

J. V. Moreschi, predsednik unije stavbnih delavcev.

NAROCITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in pristoje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vsa enaka, za člana ali nečlane \$6.00 za eno leto naročnine. Ker pa člani je plačajo pri anketu \$1.20 za tednik, se jim to pristoje k naročnini. Torej sedaj ni vroka, reči, da je list predrag za člana S.N.P.J. List Prosveta je vsa lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdruf. države in Kanado \$6.00	Za Cicezo in Chicago je \$7.50
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 6.30
2 tednika in..... 5.00	2 tednika in..... 5.10
3 tednike in..... 5.40	3 tednike in..... 5.90
4 tednike in..... 6.20	4 tednike in..... 6.70
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... 1.50
Za Evropo je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plačilo in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj tistemu upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo snižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo polijam naročnine na list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene zmernne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4904
CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa ustmena pojasnila

Spoznaj samega sebe

(Indijska bajka-basen).

Modrec slavn iz dežele čudežev čudesnih polne, kjer se vije sveta Ganges, kjer vrhunec Himalaje vzpenja se nebotični, kjer Brahminci o Nirvani in življenju premišljuje... Slavni modrec te dežele tak uči in govori vam:

"Sebe samega spoznaj, lažnim glasom ne veruj, ki glase vam neresnico in trde vam dan za dnevom, da vi niste tisto, kar ste, da ste drugo, nekaj drugo in ne to, kar ste v resnici. Njih besed ne ponavljajte, češ, neveden črv ste zemlje, ničla majhna pred božanstvom... Se hipnozi pridigarjev tistih krivih ne vdajajte, ki trdijo dan za dnevom, da ste grešni in nečisti, da ste čužnji in prokleti... Ne verujte! — Le spoznaj, da vi sami ste božanstvo, da ste čisti v bistvu svojem, kot je čisto jasno sonce v svojem blagodejnem saju, da ste silni in mogočni kot orkan v svoji strasti. Iz hipnoze se vzdramite, v katero so vas zazibali! Ni življenje vaša kazen, ne trpljenje, ne pokora za nekakšne čudne grehe, kot vam vedno govorijo in vas strahijo v pridatek s kaznijo največje — smrtjo. Vrzite od sebe zmoto! Vedite in znajte eno;

Vi kot bog ste! Ustvarili strah, trpljenje in prokletstvo v svoji le ste si hipnozi. Sami sebe spoznavajte... Tak oznanja modrec slavn iz dežele polne čuda, kjer se vije sveta Ganges...

Čujte basen!... Tam v mogočnem levinja živele v gozdu. Kot carica kraljevala... Se svobodno sprehajala... A nekdo jo glad primora, da iz džungle stopi svoje. In je prišla, — čujte zgodbo — tja, kjer ovac se je čreda pasla mirno in brezskrbno pod varstvom je pastirjev... Levinji se zahotelo, kajpada, je mesa ovec.

A nesreča ne počiva Ko planila, da ugrabi levinja si za kosilo ovna ali ovco tolsto, so zgrabili jo pastirji, čuvarji te ovčje črede, jo na smrt brž obsodili. Umiraje pa levinja je leviča porodila... Da zatara se zalega, ki po ovcah krempije stega, so sklenili ti čuvarji nevbogljence usmrtiti. Izvršili bi nakano. Ali ovce, dobrosrčne so za revše se zavzele. Saj je vendar bil sirota komaj rojen nevbogljencek... In zakrivil ni ničesar, da bi se ga usmrtilo.

Tako ovce preprošile so pastirje, izprošile leviču življenje mlado

in ga v sredo svojo vzelo... za odgojo poskrbele, kot da njih je lastno dete, nežno jagnje, ne lev silen.

In odsihdob skrbipolno so leviča vzgojevale po predpisih vseh ovčijih, da bo vreden član družine, kakor to zahteva zakon in navade ovčje družbe. Levič pa, sirota, rastle je z jagnjeti veselo, z njimi spal, z njimi jedel in igral se skupaj z njimi, meketal, kot da je ovca, a ne lev in car pustinje. Misli je, kot bil je vzgojen, da je ovca, kot vsi drugi. Levinji se zahotelo, ker so tisti, ki vzgajili so nevbogljence — siroto misel tako mu vcepili... Levič rastle je, doraščal, v silnega razvil se leva... A spoznanja v njem ni bilo, ne zavesti moči levje. Skrbno namreč so pazili vsi vzgojitelji njegovi, da bi ne spoznal spoznanja. Ker nevarnost za vso čredo bila bi nepopeljiva...

Lev verjel je, da je ovca in meketal je po ovčje in se pasel, mulil travo, vse, kot da je prava ovca. V njem ni bilo drugih misli, kakor misli vzgojevalcev. Res, da griva mu mogočna glavo carsko je venčala, da se moč v udih silnih tihotapko je skrivala, ali kaj, ko pa hipnoza je nad njim gospodovala. Sebe samega ni videl videl je le samo ovce

in tako, kot ovca prava meketal je, mulil travo in se kakor ovca plašil...

Ali glej! — Nekoč priplazi lev k čredi nek se drugi...

A kako se je začudil in zadivil in se divil, ko je sredi črede videl leva z mogočno grivo. Od strmljenja kar obstal je, ko, videč, da v ovčjo čredo bežal lev je v strahu smrtnem. Hotel ga je lev pozvati naj se vendar ne umiče, naj spozna, da on ni ovca, ampak lev pravcati, silen... Ali pri najmanjši kretnji in poskusu, da približa čredi ovčji se boječ, so zbežale v strahu smrtnem in z njimi lev nevedni ves tresoč se, meketaje: "Oj gorje, če v šape svoje me zagrabl, ovco ubogo, lev mogočni, krvoločni, me ubije pri tej prici!"

In ta misel — strašna misel mu srce je tak stiskala, tako ga je strahovala, da utripalo je groze, in je bežal, bežal, bežal...

Majal lev je z glavo svojo: "Kje njegovo je spoznanje, da pred mano tak se trese, ko enak sem mu popolno?" Majal je z glavo grivo: "Moram ga dobiti, moram, zmoto razbistriji moram..." Prežal lev je, da trenutek se ponudi mu ugoden, da zasadi leva-ovco, da ne bo mu uiti mogel, da pokaže mu spoznanje...

Ta trenutek se mu nudi. — Glej, že bliža se zasedi ovca-lev in nič ne slut, da lev nanj preži iz gošče... En korak še...

Zdaj skoči kakor blisek... Zarjove: "Ti si lev!" "Ne, jaz sem ovca!" Zamekeče in se trese ovca-lev v strahu smrtnem.

"Spoznaj se vendar!... Ti si lev! Med ovcami si res živ, a ovca nisi, ampak lev!..."

"Ne, ne... jaz dobro vem in znam, da ovca sem," — je meketal, in trepetal, — Tedaj je ghal lev leva-ovco k jezuru in rekel mu:

"Poglej me tam! Zrcali tam se moj odblek, a tisti, glej, je tvoj! Ni lik tvoj mojemu enak, kot da izrastla z enim tal!"

Gledal ovca-lev, primerjal... Kar videl je, je bilo res. — In hkrati ovčji meket ves in strah in smrti trepetanje, vse ubilo je — spoznanje... Mu v udih levjo moč vzbudilo, resničen "JAZ" je svoj spoznal...

"Da, to sem jaz!" renil je glas "a ne kot mi trdili so, in ne kot me vzgajili so, češ, ovca sem pohlevna stvar... Zdaj sem se, da, zdaj se spoznal... Da, to sem jaz!..." In levji glas je zarjovel kot groma vdar: "Da, to sem jaz, lev, car goščav!"

HUMOR

Nadobudni sinko

Oče: "No, ljubi sinko, kako si si uredil življenje, kaj pa delaš takele ves mesec?"

Sin: "Nič posebnega, očka; vsak mesec čakam devet in dvajset dni na 'prvega'."

Optimista

V vrtu norižnice se pogovarjata dva norca.

"Mislim, da sva 'ozdravela', meni prvi. 'Pojdiva k ravnatelju. Prepričan sem, da naju bo izpustil takoj, ko bo videl, kako pametno se vedeva.'"

"Res, pojdiva!" se razveseli tovariš.

Koračita proti ravnateljevu paviljonu. Tik pred vhom se pa prvega le poloti dvom.

"Narediva zadnjo preizkušnjo. Zapri oči."

Norec se skloni in pobere pest gramoz.

"Kaj imam v roki?"

"Hm... Tramvaj."

"Ne velja — videl si, ko sem ga pobral!"

SLOVENSKA NARODNA PODPORA JEDNOTA

Indija svoje publikacije in še posebno list Prosveta za koristi, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih političnih organizacij. Vaska organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopisi in namazila drugih političnih organizacij in njih društev naj ne po polijajo lista Prosveta.